

Tuun sanaamani beena

© 2009

Equipe Bozo Sevaré

Cell: 73-12-64-51

Bozo-Tigemaxoo

Santé

Tuun sanaamani bænaa

L'hygiène du corps

Traduit en langue bozo-tigemaxoo par
Djédani Dienta et Maama Thienta

Sidii jan

Sidii xunboomuɔ guye sien ga nuxaana.

**A juu guye sien ga nuxaana
be kɔri a xunboon nuxaan ma.**

Xa Sidii yee in xunboomuɔ guye tɔɔ.

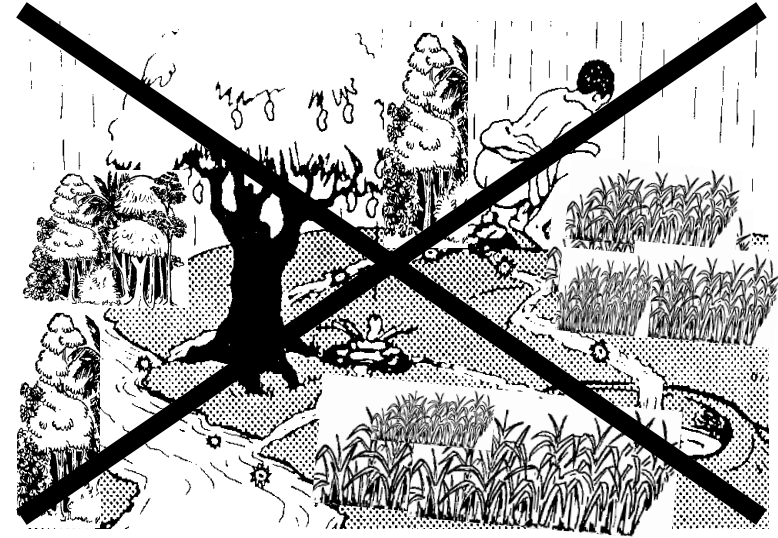
Ye juu guye sien ga fuɔɔna,

ye ga nuxaana tɛmɛ be kɔri a ma.

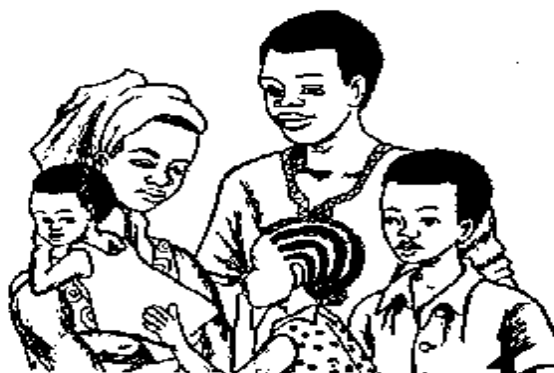
Ye ga in fai nɔɔxɔɔn golon gu rɔɔ i.

Ye ga niŋii ye tɔɔ golonye nɔɔ ga.

Waxadu sien ye di kenena.

**Ki xai wai kuu maa g'i gu, muɔ di haana in
soo gere sien niŋi, sabi ki jiefɔ guye sien ga
bai nɔɔ gu rɔɔ i. Ki ga niŋii a rɔɔ tɛmɛ
xuma, ki suuifɔye tɛmɛ ga xeeni a xuma ki
ga ye lee be ye yaa ki xuma, ki di ki suuye
niin ye ki ga a fuɔ be jiefɔɔnmuɔɔnye
kun ki suu ga wala ye ki ga a fuɔ be ye jia.
Ku di n main ki ma, nkaa ki yere gu rɔɔ sa-
nifɔye ni. Ki ga hini a suɔɔɔ, ye sien na
xeele taani in jan. L'Ala a faamun main la
ki kuɔn kuɔn sien ga.**

Sidii xunboomuɔ guye gaana sanaama,
ye ga kenena ye juɗuu i,
ye ga jengerena teme, be sa'a xuma,
kenema gaana sabati ye xunboon g'i.
Sidii xunboomuɔ guye gaana ba'a tooya
sauhunu maa kenema ga xarina sanaama ɗɔ
ma.
Yala be kenema sabatini ye xunboon i, Sidii
xunboon muɔ guye sien sanaama.
Ye gaan'a faamu, maa ye ga haanaa fumaan
wale b'e haxele ɗɔɗi jirisewe i.
Sau ye ga lona a nefee i. Ye ga bilana laafie i.
Waxadu sien ye ga sanaamana. Nefee xolo ɗɔ
ga sanaama niɗi dupaanbila niɗi.

Jirisuujuɔn ka gaana Sidii ɗɔ ju.
A tigeloɗu gu gaana be jeere loɗi,
hal'a timi ga bai.
Maa ɗɔ in wale Sidii juuna g'i ?
Nuxaan gaana lo tige gu niɗi,
a gaana jeere loɗi,
be sa'a xuma, a di in jiin fieu.
Sanbere d'a sin,
jiri teme d'a sin,
fumaan ga tige jiera.
Sidii d'in tige gu nii,
sau a xai, a ya'a de jeeretuu nin.

Kawa yee kuin gaana bai Sidii juon guye
ma.
Ye lanbee guye di ye darini sanaama ma.
An na ye xai sien, ye ga nuxaana.
Ŋuon noo laa kawa yee kuin gaana bai ye ma.
Sidii yee in janmuo guye gaana ye
faan ba'a sanaama te. Ŋuonsuon ye ga
haana suo kenematiŋaanxoo roo i,
ye ŋuon ga loxotooxoo nin be so wari xolo
baa yala kenema gu sabati ye xunboon g'i.

Ye xa na xa juu yee xa tuuntolo guye kun
namain,
xa ga maa kisi gowo fiere toren ga.
Ki ga maa gowo fiere tiemee
y'a na baara ki ga ki jieraa waxadu sien
yee be jogi loxotoo guye jiemuxaan guye faa.
Ŋuonu beenaaya g'i
ki ga maa ki xunboon guye xain
be ye sanaamani.

Yala ye be kisi xuuru taren ga,
 Sidi ga xunboomuɔ guye sien
 ga kanama loɔ ye tɔɔ i.

Muɔ maan guye ga suo ye soo naamanaa i gu,
 xuurufala ga maa tawaa nuɔni soo guye niɔi.

Tɔɔi goloon piɔniya guye
 ga maa ye taau gɔwɔ kire nuɔn faa.

Sidi gaana kanama tori san
 b'a la in juɔn guye sien ga
 yala ye be kisi xuuru taren ga.

Kadaa ka, Sidi gaana'a boi loɔtɔɔɔɔ i,
 maa nuxaan nɔɔ ga gɔwɔ siɔni muɔ ma.

Sidi ga taana, gerepuɔnkuɔn
 loɔtɔɔɔɔɔ gu gaana Sidi tɔɔ ba'a tooya,
 ma'a xunboomuɔ guye ga nuxaana.

Loɔtɔɔɔɔɔ gu woo Sidi te
 a na so, kienfaa ye gu a faamuni.

Sau, Sidi gaana'a tooya
 ye ga haana fumaan wale
 yala ye gu sanaama.

A sigetɔɔ gu in jan, gɔnaa too gu sien,
 a gaana sanbere san be so a tin in faa.

Sau, Sidi gaana in gɔbi.

A gaana haxele main kire kenema xuma.

A xunboomuɔye sien juu gaana in gɔbi.

Ye gaana ba'a xai, maa sanaama ga fumaan
nin.

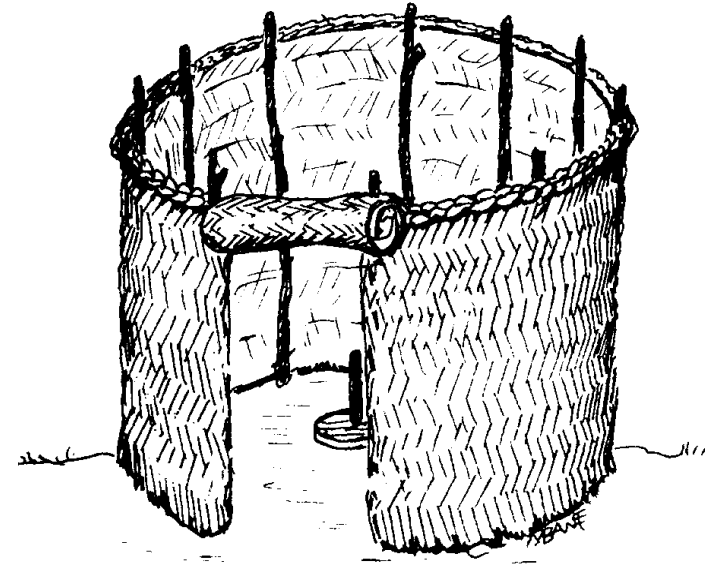
X'a tɔɔ, Sidi xunboomuɔ guye juu
gaana in gɔbi beɛnaa maan.

Ye juu guye gaana be sanaama
be kɔri ye yere guye ma.

Ye ga ye niin waxadu sien.

Ye ga kanama lo ye tɔɔ i.

Ye nan munaan gaana be lema.

Sidi gaana xeele saxawi in jan gu xɔɔɔ i.

Xuuru di siŋe a xunboomuɔ sii ma.

Sidi gaan'a faamu, maa kujuxeele,
tɔɔtɔɔni yee in sien tanaaye
ga muɔ kiree fuonoisige rɔɔ faa.

Sidi gaana xeele saxawi.

A in kire a laantɛ mieni a te.

Ye maan sien na lo, a faa ga bai,
a g'a laa tɛɛ.

Waxadu sien ye xeele gu nuun ga sanaamana.

Ye ga'a niin suanuu sien tɔɔɔnaa n-kuɔn.

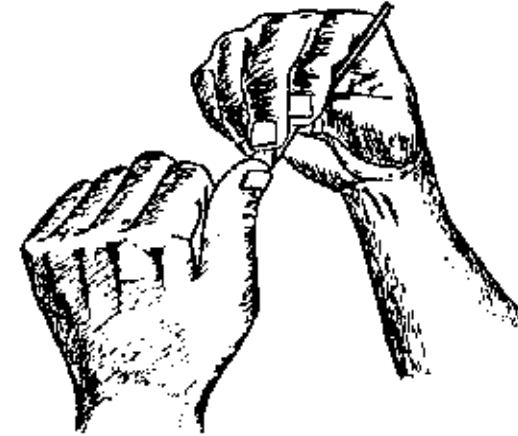
Ye xa na xa juu,
 ye sanbere n tulin xa ma,
 Xa'a tigelau gu niin a ga hal'a xoon
 be juupode sanaamana ka xari a faa.
 Waxadu maan sien ye Sidii na in juu
 a ga in tige gu niin sanbere ga hal'a xoon,
 be juu sanaamana xari a faa.
 A ga kuonoo njenaan hal'a tige gu maa ga
 faimaa.
 A di siye lxxxtxxcc sige too xua.

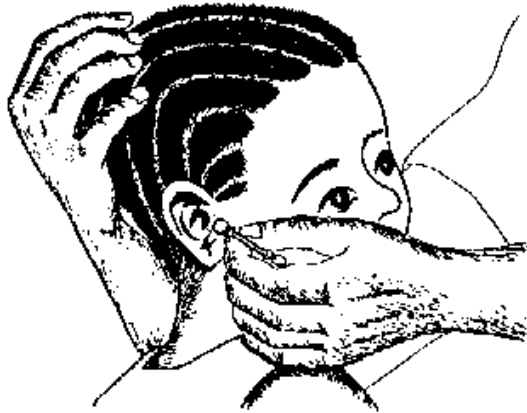
Sanbere ga gawjucun mujucun fiere tieme.
 A ga sanaama teme sabatini.
 Sanbere ga muo tuun sanaamanii
 b'an kisi gawjucun mujucun fiere taren ga.
 A ga waajibina sien na sanbere mana
 be in tuun sanaamani a ga,
 yala tuuntolo gu gu kenema kire.

Sidii ga in piin sanbere ga piene sien.
A ga suo xaintoo badaa sien.
A funaninjii ga bai namain.
Ye piene na siye,
a ga bie in piin sanbere ga.
A na in kire,
a ga juu sanaamana saa in xaan i
be in fɔɲuɔn saa.

Suukewen nuxaana
teme ga gɔwɔ siɲeni muɔ ma.
Gɔwɔfiinye ga maa in maraa a tin,
ye ga maa yaa de gɔwɔ fiere sababu nin
b'an tɔi an g'an kabasii.
An suukewen ga maa an juɔu
be gɔwɔfiin lo an tuun i.
Xa'a suukewen yee xa tɔɔkewen guye budi
be'e sanaamani waxadu sien.

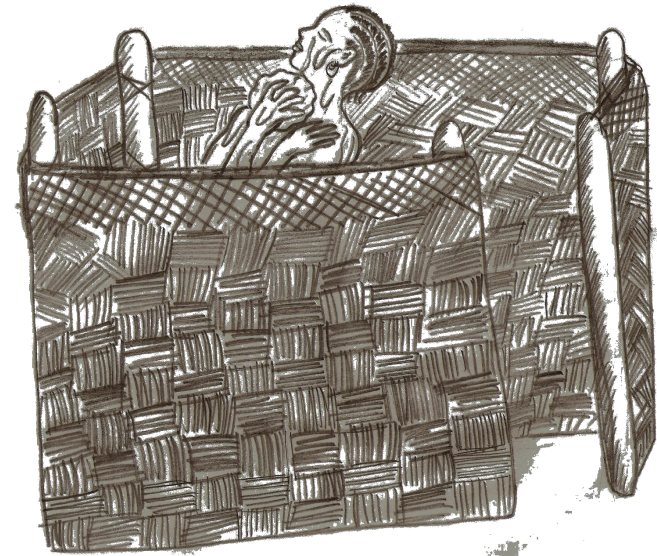

Xa'a talanuun guye sanaamani suanuun sien.

Nkaa x'a kɔɔsi xa ma fɔn muunlemaa yaa be talanuun sɔxɔdi.

Suanuun sien xa'a talanuun guye piin tɔɔpaa n-kuɔn wala fendeen.

Xa xɛɛjuɔn ka lee xa na kuɔniluu bin a faa. Xɛɛjuɔn gu ga haana suuxɔjuɔn baa xɔɔya i, sala a ma hiniya be laaya suo tala i, y'a di ŋuɔn nin a ga maa fai de sababu nin be talafala kala.

Sidii gaana piintoo mieni in jan gu xɔɔɔ i, in g'a sie xa paa g'a ma beɛnaa maan g'i gu.

A yaalu gu ga in piin waxadu sien.

A baara nefɛɛ ga ŋuɔn nɔɔ i.

A ga suo jii lee saila,

be so in piin a ga.

A ga in piin sanbere ga waxadu sien.

**Badaa sien Sidii yaalu gu ga
in juonpuon nii, a na in kire,
a ga juu sanaamana sa'a xaan i ba'a
suweni.**

Juonpuon guye sii di senbeena,
haxele roo ga haana in too i
ye kenemaseweye niiji.

Badaa sien a ga in juon gu niin
jii moimoina roo ga.

A g'a tala y'a naa guye sanaamani namain.

**Nimiinye teme muroo ga sanaama ma.
Xa'a jimiin guye sanaamani borosi
wala kosi ga sua yee neene sien.**

Borosi suoo di n kon,
a ga kori muo ga ba'a n laa sanaamani,
a ga muo kisin baina jimiinne taren ga
yee in sien tanaaye.

Yala xa be kisi baina jimiinne
yee in sien tanaaye ga,
xa borosi wala kosi yaa be xa jimiin sigi
badaa sien, sua yee gulu so xa be xa saa.

Y'an na bai xeele i,
so an suu guye jiin hali ye na xoona.
 Gɔwɔ karee ga muɔ kirɛɛ xeele faa.
 Yala ŋuɔnu gɔwɔ guye be kale,
 xa'a suu guye jiin sanbere ga
 hali ye na xoona
 so xa be xain bɔɔ wale.

Xa ga maa kawa yee kuin waa
y'a na baara
xa ga xa jiin sanbere ga waxadu sien.
 Sidii xalanbeen guye ga
 ye jiin sanbere ga waxadu sien
 yala ye kawa ye'e kuin gu'u kenema.

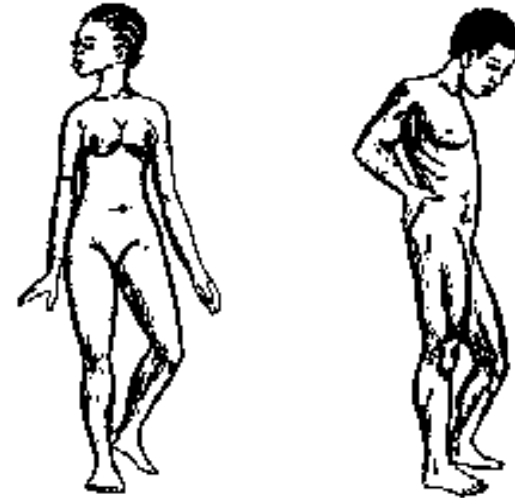

**B'an jiin sanbere ga,
a ga muo tuun funaninjii timi xoye.**
Badaa sien
an n'an jiin sanbere ga,
kuonoo an juutin juu guye gabi,
be sa'a xuma funaninjii ga juu timi baari.

**Xunboomoo guye sien
ga ye suu jiin suo ye be jie.**
Sauhunu ye nan ga
ye maani sanaama ma.
Ye ga ye suu guye sanaamani
sanbere ga waxadu sien,
tuun sanaama kire xoo ga.

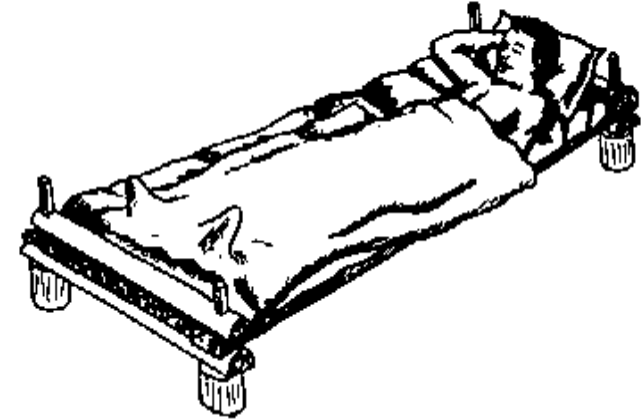
Xa'a suu guye piin sanbere ga
sio xa be soɓe yee suo xa be jie.
 Sidii yaalu gu ga in suu piin sanbere ga
 waxudu sien
 sio a be in sindi soɓe laa.
 A ga jirijuɗn guye sanaamani
 be ye la xalanben guye ga.
 A ga ye jiefɔ guye miɛni naa sanaamana i.
 A ga bie
 jirijuɗn maan guye la in juɗn guye ga gu,
 ye sien ga sanaamana.

Xa kuonoo
xa xalaama wala xa yaalaama guye piin
badaa sien.
 Xa ma xa faan baa ye te
 be s'a xuma
 ye tɛmɛ murɔɔ ga sanaama ma.
 Ye xɔmɔɔ na lo xa tinfaatiin guye niɗi,
 xa ye ban.

Xa'a xainjuu guye nii.
Ye ga haana ye nii,
hal'a na baara
ye di juu toriye nin,
ye xa ga ye sanaamani,
ye timi di bai,
ye di muo tɔɔn.
Juu sanaamana n le sien te.

Xa saafɔxumajuu guye teme sanaamani.
Xa ye baari,
be'e yaa kuujɔɔn faa.
Xa saawa guye teme sanaamani.
Suanuun sien xa saafɔ guye baari
be'e yaa kuujɔɔn faa
yala ye niɔi nuɔuntuu guye gu kale.
Xa saajuu guye sanaamani
kuu tan-yee-in-kɔɔn sien.